

Kui mets saab märjaks, ent argument jääb kuivaks - kaasamise õppetunnid

RMK Looduskaitsekonverents 2025

Mari Palolill

Märgalade taastamine

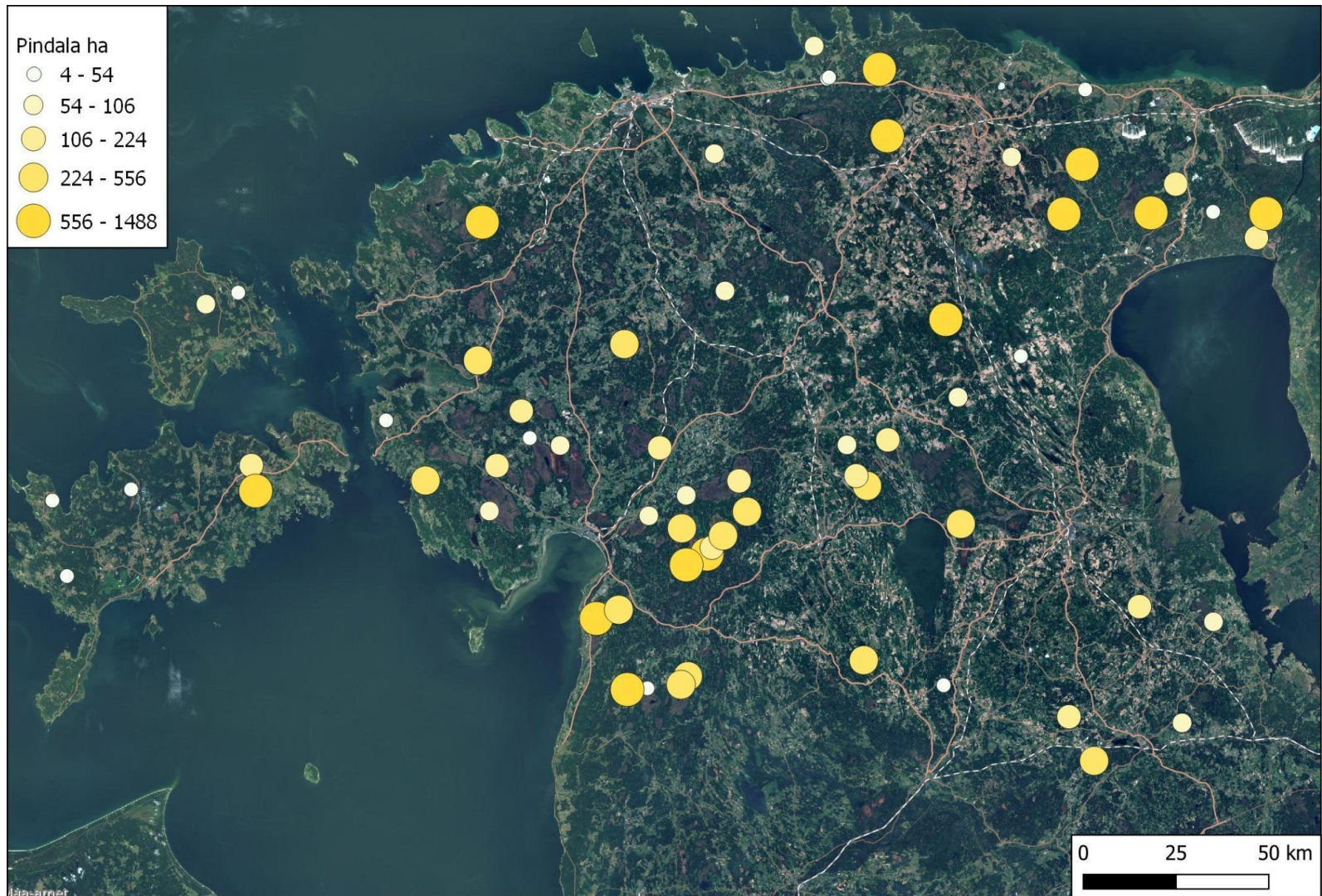
2023. aastaks on Eestis taastatud u 22 000 ha märgalasid

2028. aastaks on tõenäoliselt taastatud kokku 55 000 ha

Riiklik taastamiskava peab valmima 2026. aasta septembriks

Vajadus mõista selles teemas tegutsevaid **osapooli**, nende väärtusi ja rolle

Kaart: Marko Kohv



Uuringu otsene ülesanne oli selgitada piirkonna elanike suhteid kaitsealuse piirkonnaga ja suhtumist maastikumuutustesse (millised asjaolud häirivad, millised mitte).

Püüdsime must-valgete arvamuste kõrval kaardistada ka hallile alale jäävaid seisukohti.



Saarde valla elanike seisukohad Kikepera metsade märjutamise küsimuses

Maie Kiisel, Mari Palolill, Piret Pungas-Kohv

Projekti WaterLANDS raames tehtud küsitlusuuringu tulemused
(jaanuar 2025)

A photograph of a forest scene. In the center, a large tree trunk is covered in vibrant green moss. The ground is covered with dry, brown leaves and twigs. In the background, other trees are visible, some with green needles and others bare. The lighting is soft, suggesting a forest interior.

METOODIKA

Foto: A. B. Erikson

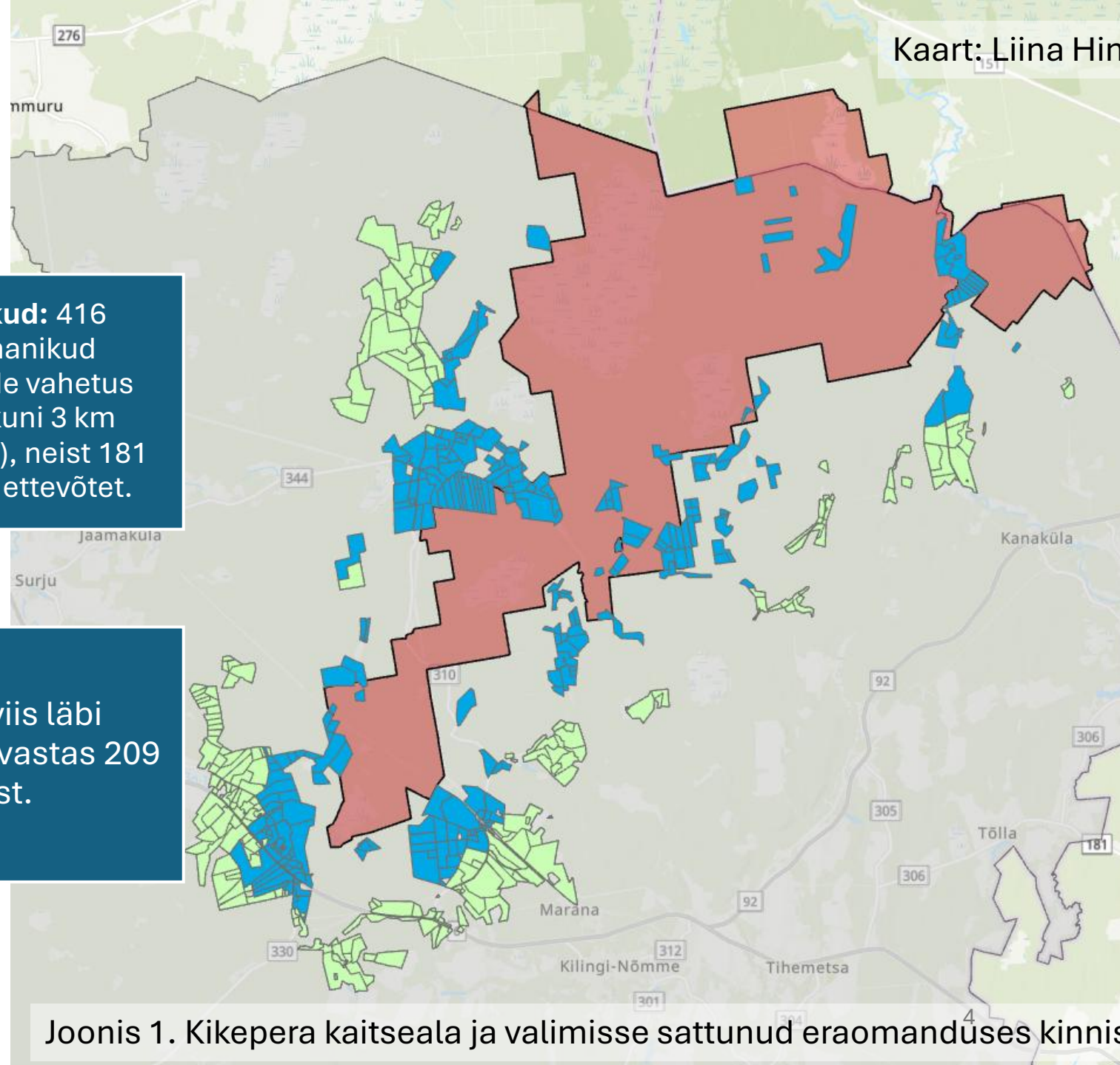
Küsitluse valim

Kinnistusraamatust ja rahvastikuregistrist (otsus nr: IT-30152) taotleti Saarde valla maaomanike ja elanike andmed.

Maaomanikud: 416 kinnistu omanikud taastamisalade vahetus naabruses (kuni 3 km kaitseala piirist), neist 181 eraisikut ja 58 ettevõtet.

Elanikud: 1000 valla sissekirjutusega täiskasvanud, kuni 80-aastast inimest.

Küsitluse viis läbi Norstat Eesti, vastas 209 inimest.

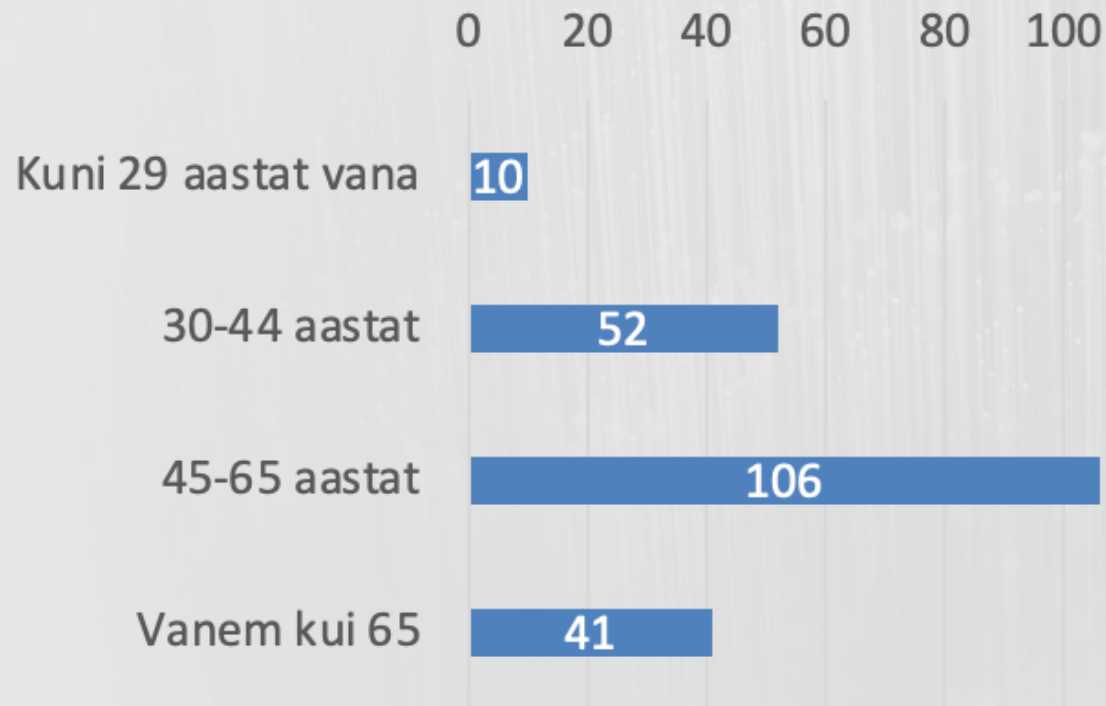


Joonis 1. Kikepera kaitseala ja valimisse sattunud eraomanduses kinnis

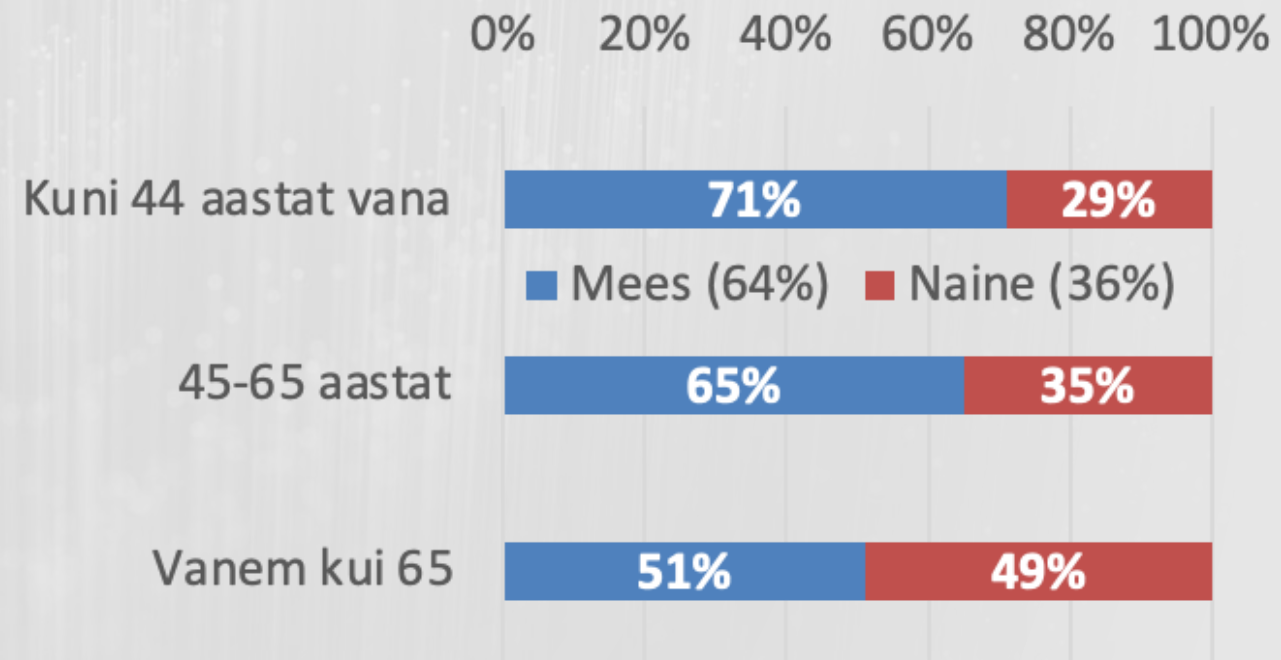
Ülevaade küsimustest

1. Millised on Teie kokkupuuted Kikepera kaitsealaga?
2. Kui kaugele ajas ulatub Teie ja Teie lähedaste kokkupuude Saarde vallaga?
3. Palun öelge, milliste Kikepera piirkonna iseloomustamiseks toodud väidetega Te nõustute!
4. Palun mõelge Kikeperale ja selle ümbrusele. Milline märksõna võiks Teie kogemusi või tundeid Kikepera metsade kohta hästi kokku võtta?
5. Kas Te olete kuulnud midagi Kikepera metsade märjutamise kohta?
6. Kikepera looduskaitsealal, kus on nii soid kui märgi metsi, plaanitakse osad senised kuivenduskraavid sulgeda. Öelge palun, milliste väidetega järgnevaist Te nõustute!
7. Mida peaks Teie arvates kunagiste märgade metsade loodusesse tagasi toomiseks teisiti tegema?
8. Mida Te arvate Kikepera kaitseala loomisest?

Vastajate sotsiaaldemograafilised tunnused

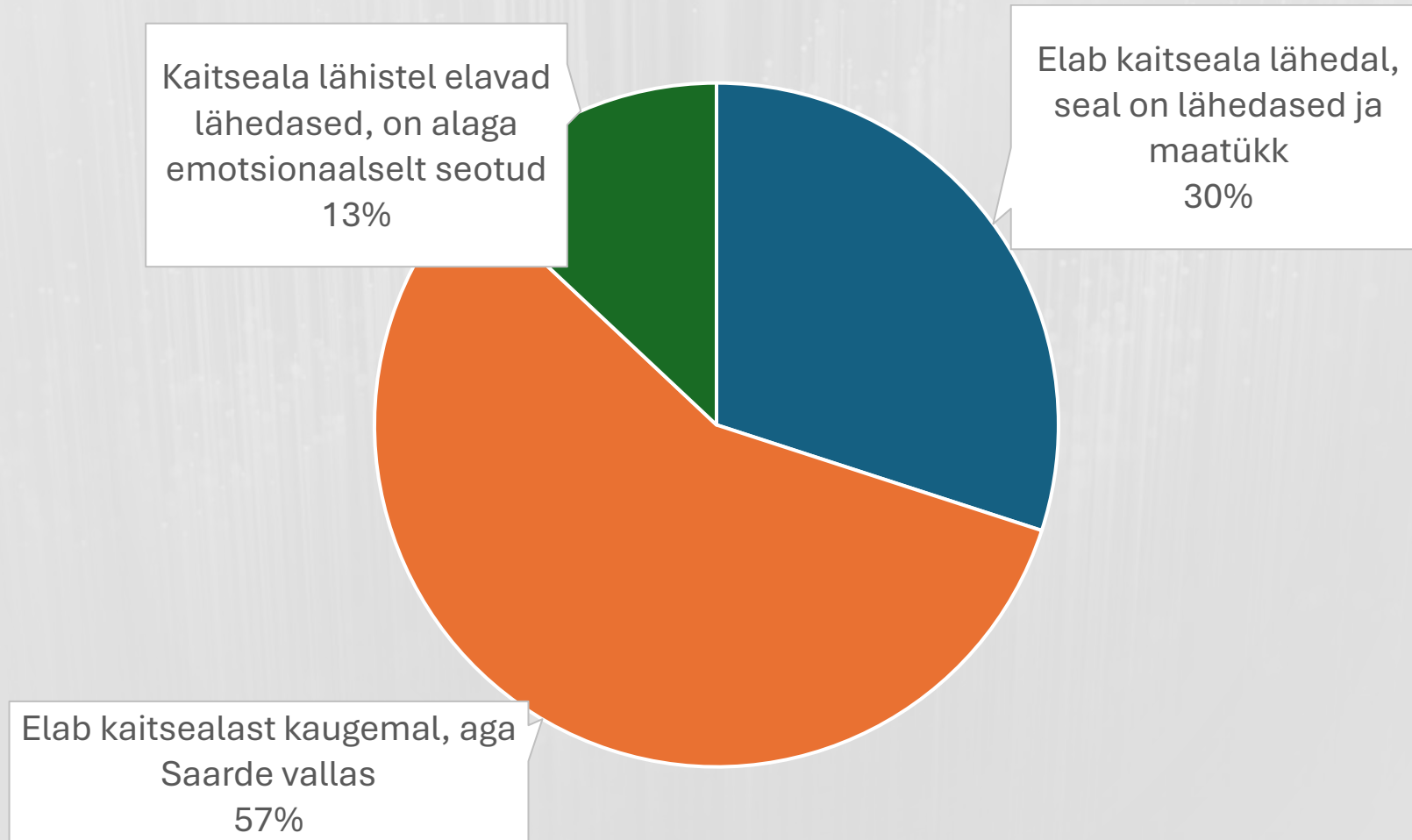


Vastajate jagunemine
vanuserühmade kaupa



Vastajate jagunemine soo ja vanuse järgi

Vastajate kokkupuude Kikepera piirkonnaga



Vastajate rühmad kokkupuudete järgi Kikeperaga, jagunemine ajaperioodi järgi, millest alates vastaja või tema lähedased on piirkonnaga seotud (osakaal, %)

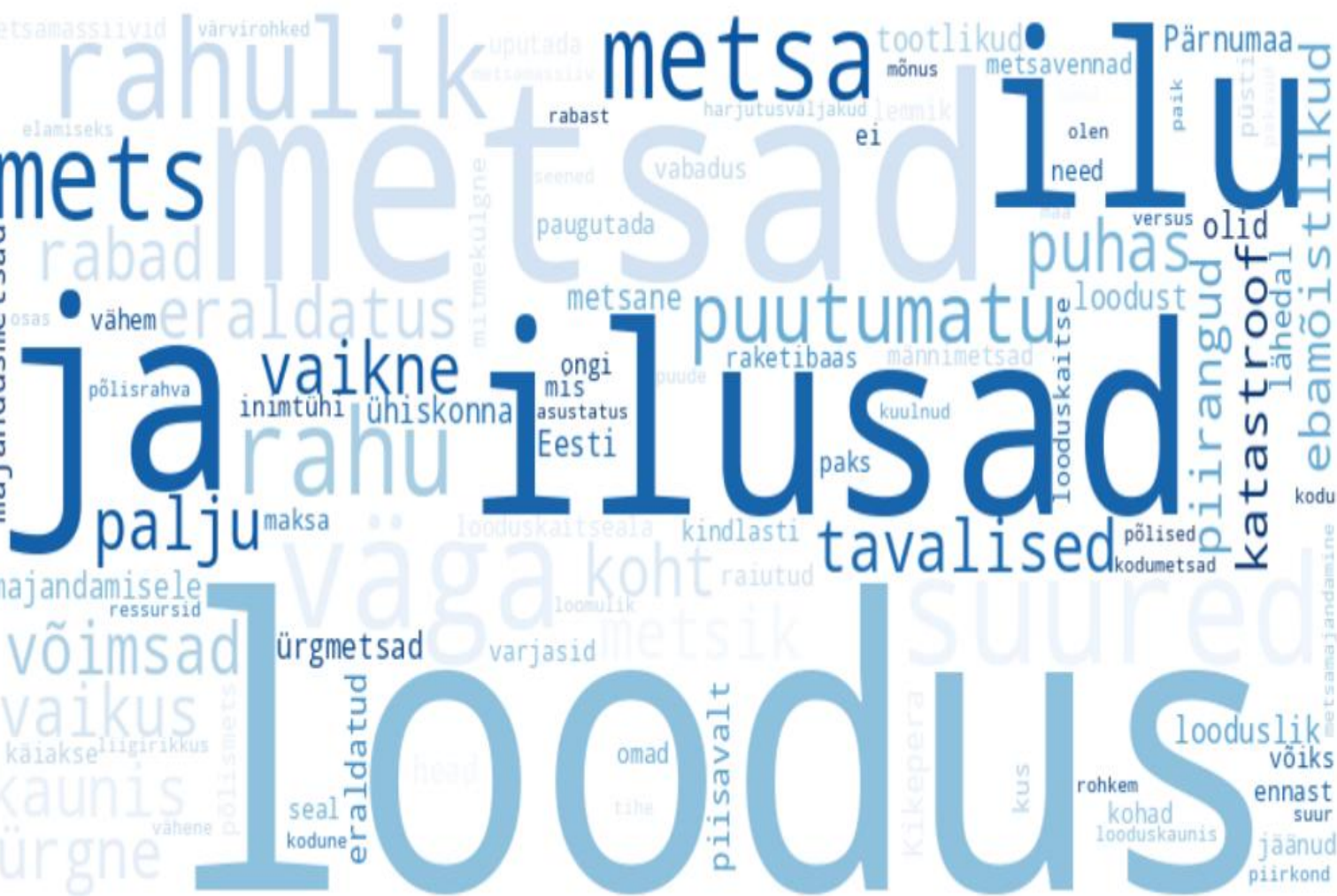
	Teise ilmasõja eelsest ajast	Nõukogude perioodist	Taasiseseisvumise, maade erastamise perioodist	Pärast taas-iseisvumist
Elab kaitseala lähedal, seal on lähedased ja maatükk	66	16	5	13
Kaitseala lähedal elavad lähedased, on alaga emotsionaalselt seotud	71	25	4	0
Elab kaitsealast kaugemal, aga Saarde vallas	53	21	8	17
Kokku	60	20	7	14

A photograph of a forest scene. In the foreground, a large tree trunk is covered in bright green moss. The background shows a dense forest with many thin, vertical tree trunks and some evergreen branches on the left. The lighting is soft, suggesting a shaded forest environment.

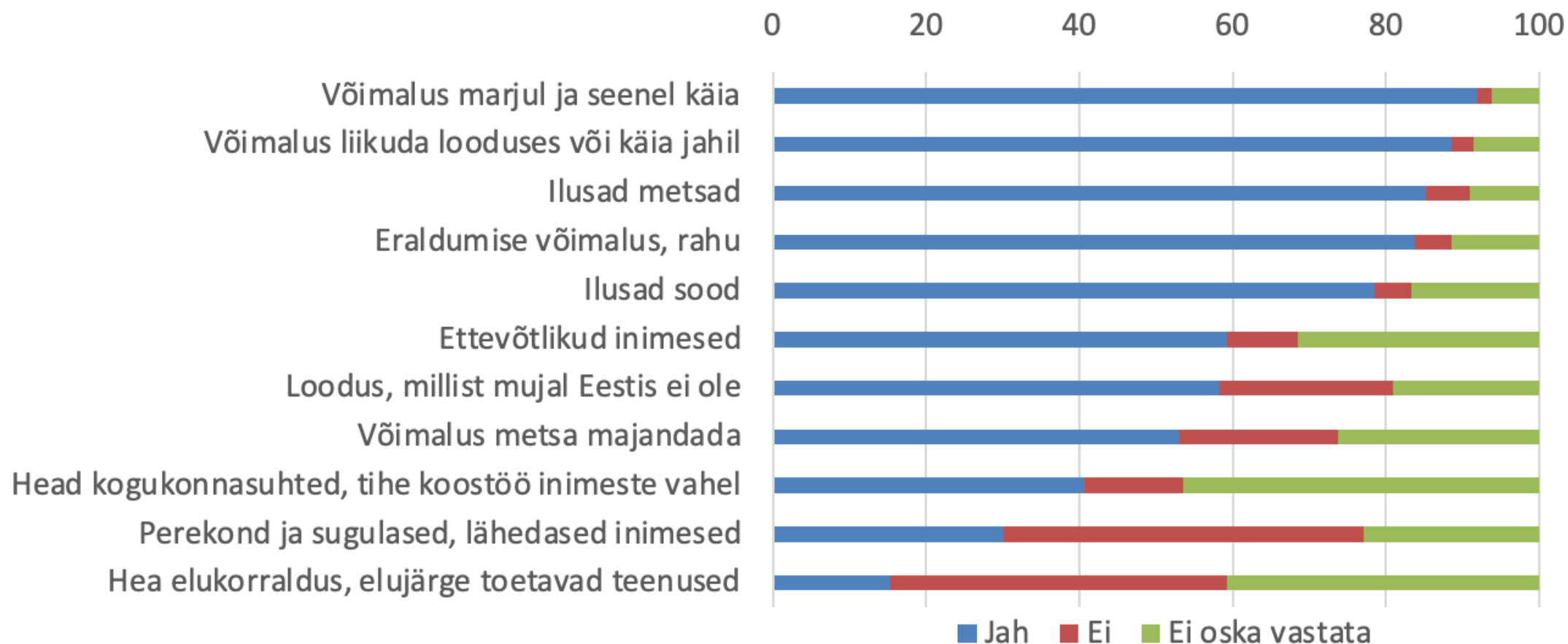
Arvamused Kikepera kohta

Foto: A. B. Erikson

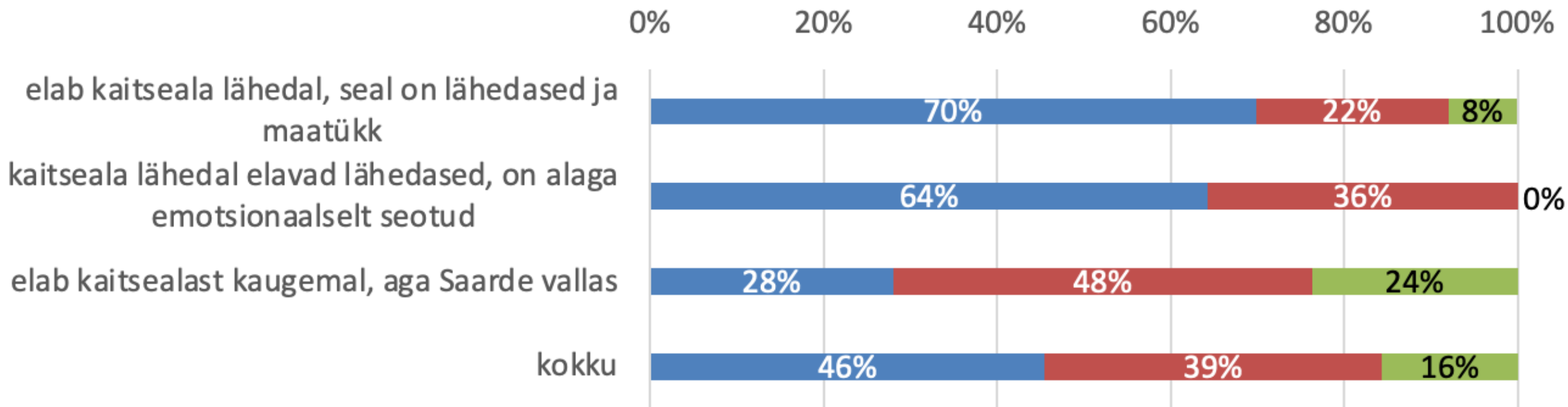
Märksõnad Kikepera piirkonna kohta



Nõustumine Kikepera piirkonna iseloomustamiseks toodud väidetega



Nõustumine Kikepera piirkonna iseloomustamiseks toodud väidetega***



■ hindab kõiki Kikepera omadusi ■ hindab eeskätt loodust ja korilust ■ hindab kõiki võimalusi vähe, va korilus

Kokkupuuted Kikeperaga ja hinnangud selle omadustele

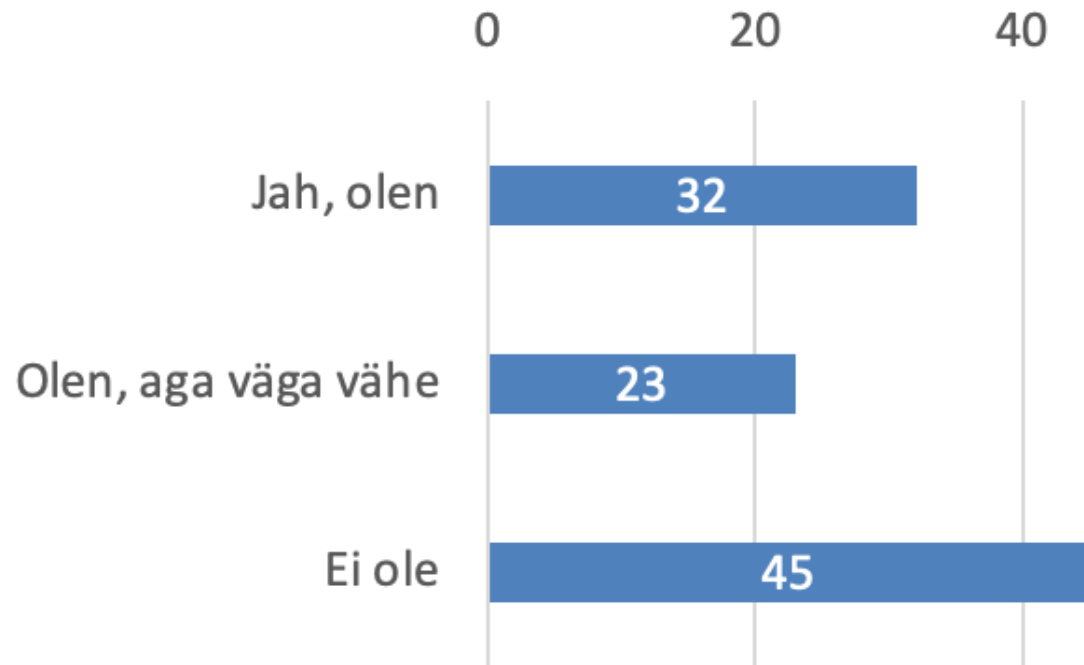
Milliseid omadusi peab vastaja Kikepera piirkonnale iseloomulikuks?	Millised on kokkupuuted Kikepera metsadega?			
	Mitmekülgne koriluse harrastaja (sh jaht)	Töö/hobi tõttu looduses liikuja-vaatleja	Marjuline	Minimaalsete Kikepera kokkupuudetega
Kõikide omaduste väärtustamine	18	39	27	16
Looduse ja koriluse väärtustamine	10	33	15	42
Mitte millegi väärtustamine (va korilus)	3	27	6	64
Kokku	12	35	19	34



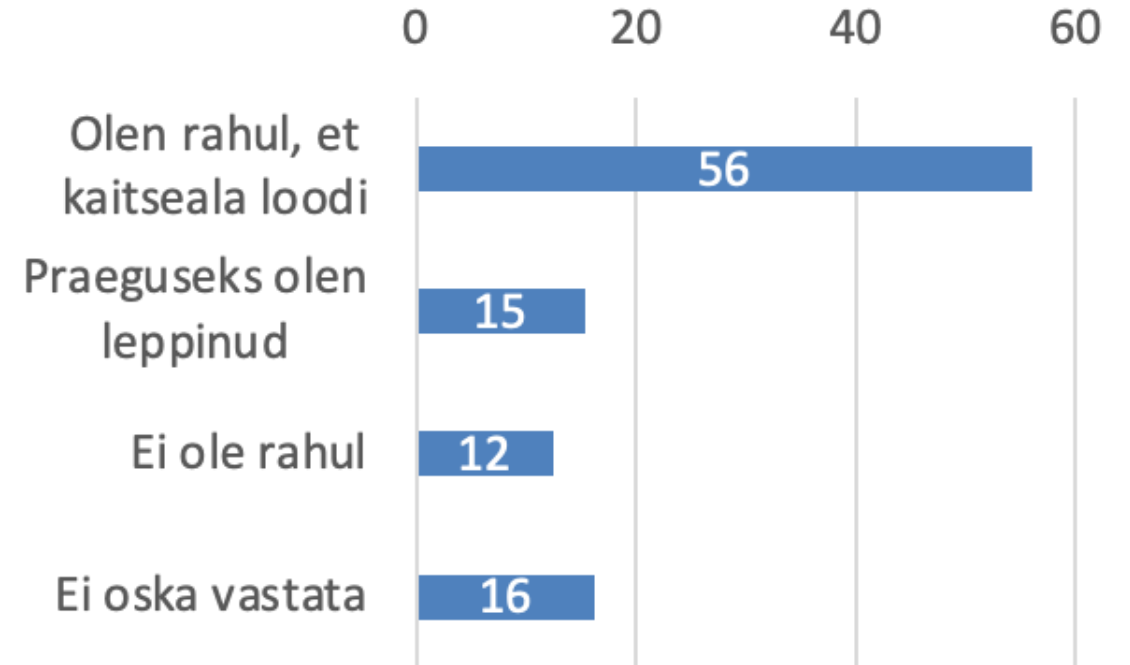
Suhtumine Kikepera veerežiimi taastamisse, sellega kursisolek, suhtumine looduskaitsealasse

Foto: P. Pungas-Kohv

Kursisolek märjutamisega, rahulolu kaitsealaga

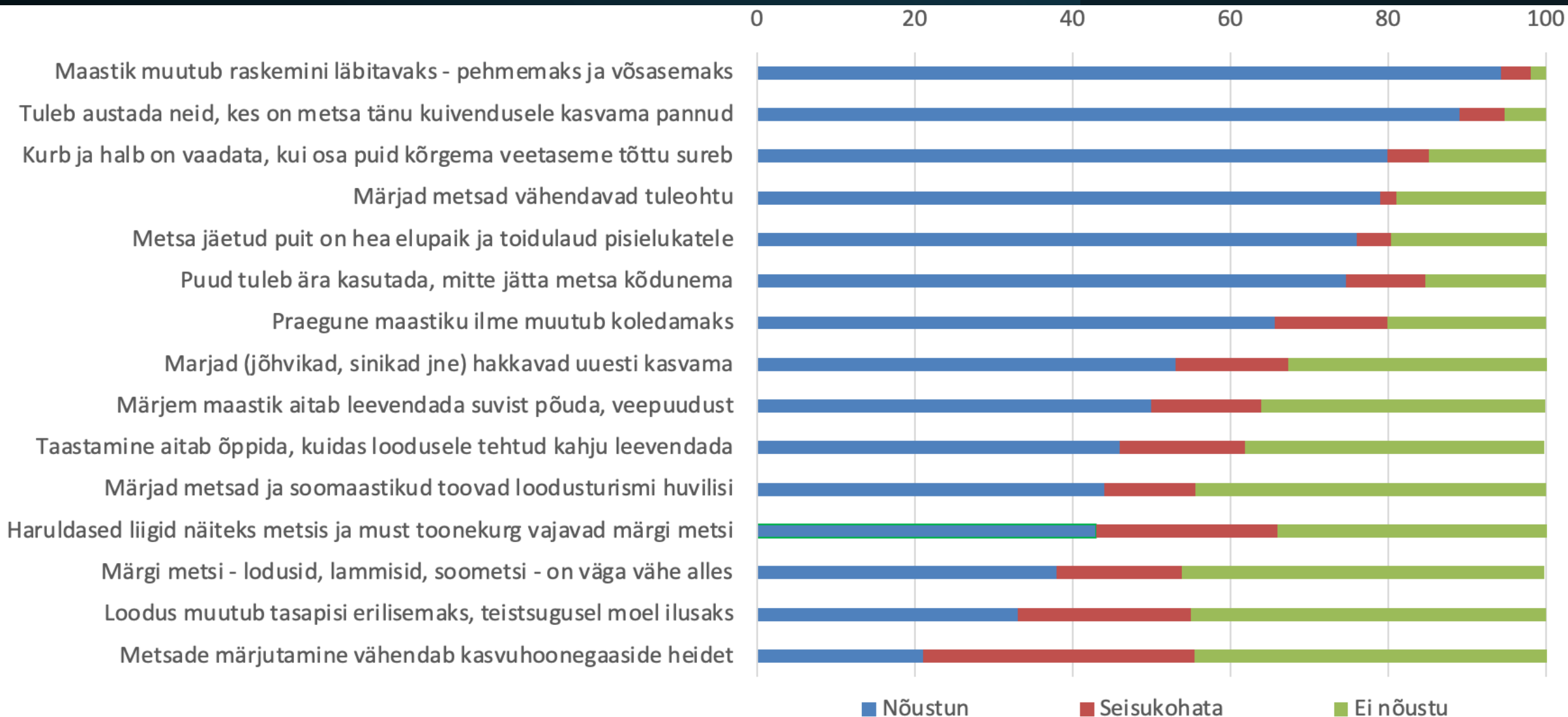


Kikepera metsade veerežiimi taastamisega kursisolek (osakaal, %)



Arvamused Kikepera kaitseala loomise kohta (osakaal, %)

Arvamused Kikepera alade märjutamise kohta (osakaal, %)



Näiteid vabavastustest

1. Pole hullu, loodusega on kõik korras

- *Märgi metsi ei ole vaja, märgi alasid on juba piisavalt*
- *Neid märgi metsi on meil küll ja küll*
- *Tänane seis märgade metsade osas on hea*

2. Loodus saab edukalt ise hakkama

- *Ei ole vaja midagi teha, las kasvab ise kinni*
- *Loodusesse ei pea sekkuma, loodus teeb oma töö*

3. Tuleb teha tasapisi ja ettevaatlikult

- *Mitte kõiki kraave kinni panna*
- *Praegu on alles esimesed katsetused ja vastavalt tulemustele tuleks märgalade taastamist laiendada*

4. Taastada tohib, kuid taastataval alal ei tohiks puid metsa jätta

- *Enne märjutamist tuleks küpsematest metsadest välja võtta suurem väärtus, et teenida riigi rahakotti ja vähem väärtuslik materjal jääb putukatele ja elukatele*

5. Tuleb paremini teavitada

- *Kohalikke peaks varakult teavitama, miks märgi metsi taastakse?*
- *Kindlasti peab kohalike inimestega rääkima, metsaomanikega, majandamine läheb raskeks, sellega peab arvestama*

6. Raha raiskamine

- *Raha, mis selle töö alla pannakse, võiks suunata kusagile mujale*

Näiteid vabavastustest

- *Kuivendamist tuleks vältida, et vähendada nõrku metsi*
- *Tuleb liigkuivendamist vältida, kus seda pole vaja teha, liigkuivus hävitab puid;*
- *Peaks vähem kuivendama;*
- *Peaks leidma tasakaalu looduse ja majanduse vahel, võimaldama neid metsi kasutada majandamise eesmärkidel ja mitte neid tagasi rabadeks ja soodeks muutma*
- *Eesti loodus on selline, rabadega, siis ikka peaks ka nii jääma, loomadele peab ka jääma elupaiku*
- *Ei ole vaja metsi nii palju maha võsa, vähem raiuda*

Uuringu järelused ja kaasamise õppetunnid

- Suure vastuseisva rühma kõrval on väiksemaid, kus valdavad positiivsed seisukohad või positiivsed kõrvuti negatiivsetega.
- Mure märgade metsade pärast põimub murega raiete pärast ja ka selle looduse pärast, mis on kuivendatud metsas kohanenud ja mida väärtustatakse uue ökosüsteemina.
- Harjumuspärase maastikupildi “koledaks” muutumise hirm on tajutav.
- Suur rahulolu (71%) kaitseala loomisega näitab, et kardetud mõjud ei ole sellises mahus tõeks saanud ja annab lootust, et kaitsealal on võimalik taastamisega harjuda.
- Kaasamise nõiaring – looduskaitse ei ole igapäevaelu prioriteetide hulgas kõrgel kohal, looduse teemadega kõnetamine on keeruline.
- Kaasamisega ei ole siiani saanud alustada piisavalt varakult – enne kõiki plaane.
- Kaasamine ei suuda lahendada väärtuskonflikti, ent on siiski vajalik, et dialoogi pidada ja taastamise vajadust, ulatust, asetust paika loksutada
- Vajadus pideva ühiskondliku arutelu üle looduse hüvedest ja loodusväärtustest, maastike tulevikust.

A photograph showing the aftermath of a forest fire. The foreground is filled with a dense layer of dry, brown, charred grass and twigs. In the background, several tall, thin, blackened tree trunks stand against a hazy, greyish-blue sky. A line of green trees is visible in the distance. The word 'AITÄH!' is written in large, white, sans-serif capital letters across the center of the image, with a white horizontal line underneath it.

AITÄH!